

บทที่ 10
กลวิธีให้บุคคลระบายความในใจ
(Projective Techniques)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของ Projective Techniques ได้
2. อธิบายลักษณะของแบบทดสอบ Rorschach Inkblots ได้
3. อธิบายวิธีแปลความหมายของแบบทดสอบ TAT ได้
4. อธิบายวิธีการทดสอบโดยใช้ภาพได้
5. อธิบายการทดสอบโดยใช้เทคนิคการแสดงออกได้

เค้าโครงเรื่อง

1. ความหมายของ Projective Techniques
2. Rorschach Inkblot Test
3. The Thematic Apperception Test
4. Verbal Techniques
5. Expressive Techniques

เนื้อหาสาระสำคัญ

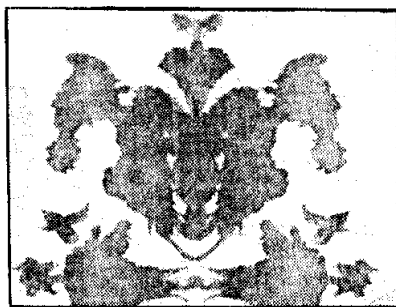
1. กลวิธีให้บุคคลระบายความในใจ (Projective Techniques)

เป็นการศึกษาบุคลิกภาพหลาย ๆ แง่หลายมุม โดยให้ผู้ถูกทดสอบแสดงความรู้สึกรวมออกมาเต็มที่และกว้างขวาง การสอบแบบนี้ แบบทดสอบที่เป็นตัวกระตุ้นจะมีลักษณะเลอะเลือน พร่าไม่แจ่มชัด กลวิธีนี้มีสมมุติฐานว่า การที่เด็กแต่ละคนได้รับรู้ (perceive) และตีความหมายแบบทดสอบออกมานั้นจะเป็นเครื่องสะท้อนถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่เป็นอยู่ หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า แบบทดสอบจะเป็นเครื่องกลั่นกรองให้เห็นถึงลักษณะนิสัย และขบวนการพัฒนาความต้องการ ความกังวลใจ และความคับข้องใจ กลวิธีนี้มีแบบต่าง ๆ ดังนี้

2. Rorschach Inkblot Test

ในปี 1921 ได้เคยมีการทำแบบหยดหมึกที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความนึกคิดและองค์ประกอบอื่น ๆ เป็นครั้งแรก ในปี 1942 ต่อมา Herman Rorschach จิตแพทย์ชาวสวิสได้นำวิธีหยดหมึกมาใช้ในการวินิจฉัยบุคลิกภาพทั้งหมดของบุคคล ในการปรับปรุงเทคนิคนี้ Rorschach ได้ทำการทดลองวิธีหยดหมึกนี้หลาย ๆ ภาพ กับผู้มารับการบำบัดทางจิตหลาย ๆ กลุ่ม วิธีการให้คะแนนก็ได้นำมาทดลองใช้กับพวกมีปัญหาทางจิต พวกปกติ ศิลปิน นักศึกษา และบุคคลอื่น ๆ ที่รู้จักลักษณะแล้ว

แบบทดสอบของ Rorschach นี้ มีอยู่ 10 ภาพ แต่ละภาพจะเป็นรูปที่ลักษณะเหมือนกัน 2 ข้าง คือเป็นแบบ symmetry กับมีรูปขาวดำ 5 รูป อีก 2 รูปมีสีแดงติดบ้างเล็กน้อย และอีก 3 รูปมีสีผสมปนกันอยู่ 3 สี การดำเนินการสอบคือ เอาจูปให้ผู้ถูกทดสอบดูทีละรูป แล้วถามว่าเขาเห็นเป็นรูปอะไรบ้างจากหยดหมึกเหล่านั้น ผู้ทดสอบจะต้องบันทึกคำตอบไว้ทุกคำจดบันทึกเวลาที่ใช้สอบ ลักษณะการจับภาพ คำพูดที่พูดออกไปตามธรรมชาติ การแสดงออกทางอารมณ์ และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ผู้ถูกทดสอบกระทำในขณะที่ทำการสอบ หลังจากทดสอบทั้ง 10 ภาพแล้ว ผู้ทดสอบก็จะถามถึงเหตุผลว่าทำไมจึงมองภาพเป็นลักษณะนั้น ๆ ในระหว่างการซักถามกันนี้ ผู้ถูกทดสอบจะได้มีโอกาสอธิบายขยายความจากที่ตอบในตอนต้นได้

การให้คะแนนและตีความหมายคะแนนนั้น พิจารณาด้าน Location, determinants, content, popularity Original response

1. *Location* พิจารณาจากส่วนต่างๆ ของภาพซึ่งผู้ถูกทดสอบตอบ โดยพิจารณาว่ารูปต่างๆ ที่เขาตอบมานั้น เขาดูจากทั้งหมดของภาพ หรือดูรายละเอียดของแต่ละส่วน ช่องว่างสีขาว หรือเอาเนื้อที่ต่างๆ มารวมกันเป็นภาพ

ถ้าเห็นทั้งหมด	= W
ถ้าเห็นส่วนใหญ่	= D
ถ้าเห็นส่วนเล็ก	= d
ถ้าเห็นส่วนเล็กมากอยู่ข้างใน	= Dd
ถ้าเห็นส่วนที่เป็นสีขาว	= S

คนที่ดูจาก W มักจะมี Capacity มากกว่า ส่วนที่ดูจาก D มักมีลักษณะ Abstract thinking ส่วนใหญ่คนมักจะดูจาก D ลงไป W, d, Dd และ S

2. *Determinants* เป็นการให้เหตุผลคำตอบว่าเหมือนเพราะอะไร ก็ดูจาก form สี เงา และการเคลื่อนไหวของภาพ โดยปกติแล้วภาพที่ให้ดูจะไม่มีการเคลื่อนไหว ถ้าผู้ดูกล่าวในเชิงของความเคลื่อนไหวก็ต้องให้คะแนน การแยกแยะภาพเป็นส่วนต่างๆ ตัวอย่างเช่น กล่าวว่าเป็นความเคลื่อนไหวมนุษย์ ความเคลื่อนไหวของสัตว์ และถ้าเป็นแบบนามธรรมหรือเป็นการเคลื่อนไหวของสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่สัตว์ก็ต้องให้คะแนนแยกต่างหากออกมา การดูเงาของภาพแล้วแทนเป็นความลึก เนื้อหยาบหรือละเอียด หมอกก็ดูเป็นเมฆ เป็นต้น การดู determinant โดยสรุปแยกเป็น

1. Form มักจะสัมพันธ์กับการใช้เหตุผล การรับรู้ความจริง
2. Color
3. Movement = potential, imagination สัมพันธ์กับบุคคลอื่นดี
4. Shading = สัมพันธ์กับพวก anxiety

3. *Content* มักจะแปรผันคะแนนออกไปต่างกัน ถึงแม้ว่าการจำแนกส่วนใหญ่จะคล้ายกัน ที่สำคัญได้แก่ รูปร่างมนุษย์ รายละเอียดต่างๆ ของมนุษย์ (อาจเป็นส่วนต่างๆ ในร่างกาย) รูปร่างสัตว์ รายละเอียดเกี่ยวกับสัตว์ ภาพสรีรวิทยา บางคนอาจดูออกมาไม่เกี่ยวกับสัตว์เลย เช่น เห็นเป็นพืช, แผนที่, เมฆ, เลือด, แสง x เรื่องทางเพศ หรือสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ถ้าดูภาพเป็นสัตว์มากๆ อาจเป็นพวก aggressive

4. *Popularity* ดูคะแนนคนส่วนใหญ่ที่ตอบ

5. *Original response*

O⁺ – คนมีความคิดสร้างสรรค์

O⁻ – คนใจจิตเภท

ค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบทดสอบนี้ถูกโจมตีมาก เนื่องจากมักแปรผันไป
ได้กว้างขวางมากนั่นเอง

3. Thematic Apperception Test (T.A.T.)

แบบทดสอบชนิดนี้มีลักษณะเป็นโครงสร้างมากกว่าแบบ inkblot จัดทำขึ้นมา
โดย H.A. Morgan & Murray ที่มหาวิทยาลัย Howard Psychological Clinic แบบทดสอบชนิดนี้ได้
ใช้เฉพาะในคลินิกจิตเวชเท่านั้น แต่ยังใช้กันทั่วไปสำหรับเป็นตัวแบบในการปรับปรุง
เครื่องมือชนิดอื่น ๆ

แบบทดสอบนี้เป็นภาพทั้งหมด 20 ภาพ เป็นภาพขาวดำ 19 ภาพ ส่วนอีกภาพ
เป็นแผ่นกระดาษเปล่า ผู้ทำการทดสอบจะให้ผู้ถูกทดสอบดูภาพเหล่านี้แล้วให้เล่าเรื่องราว
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละภาพ โดยให้บอกว่าเห็นรูปอะไรบ้าง เกิดอะไรขึ้นในภาพนั้น เหตุการณ์
อะไรทำให้เกิดสถานการณ์เช่นนั้น ในอนาคตจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ในภาพเปล่าก็ให้
ผู้ถูกทดสอบนึกแต่งเรื่องขึ้นมาเรื่องหนึ่ง ในการทดลองของ Murray นั้น เขาแบ่งเป็น 2
ตอน ตอนละ 10 ภาพ แต่ละตอนใช้เวลาตอบ 1 ชั่วโมง

การตีความหมายแบบทดสอบนี้ จะต้องพิจารณาว่า ใครเป็นตัวนำ (hero) ของเรื่อง
ที่แต่งขึ้น เรื่องนี้จะเป็นเรื่องของคนเพศใด ซึ่งมักจะเป็นตัวแทนของผู้ตอบนั่นเอง เนื้อหาที่
ตอบออกมานั้น Murray กล่าวว่า เป็น “need” และ “press” ของบุคคลคนนั้น

4. Verbal Techniques

4.1 Word Association Test

เป็นเทคนิควิธีที่จะให้คนระบายความในใจแบบหนึ่ง ผู้ที่นำมาใช้คือ Galton เริ่มทำในปี 1879 ต่อมา Wundt และ J. Mc K. Cattell ได้นำเอามาใช้ทางด้านจิตวิทยา วิธีการทดสอบคือ ผู้ทำการทดสอบจะเป็นผู้ให้คำจำนวนมากแก่ผู้ที่ถูกทดสอบ หลังจากนั้นผู้ที่ถูกทดสอบจะต้องพยายามหาถ้อยคำมาสัมพันธ์กับคำที่เขาได้รับและโต้ตอบโดยทันทีทันใด โดยยึดถือว่า จะต้องตอบให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ต้องสนใจว่าจะตอบออกมาในลักษณะใด ขอให้มิด้อยคำที่พูดขึ้นมาในความคิด แล้วโต้ตอบสิ่งนั้นออกมา สำหรับคำต่าง ๆ ที่จะนำมาทดสอบนั้นจะมีรายการคำมาตรฐานเอาไว้ คำเหล่านี้ย่อมจะมีประโยชน์ในการดึงเอาคำตอบที่เป็นความรู้สึกที่อยู่ในจิตไร้สำนึกออกมา

4.2 Sentence Completion Test (SCT)

ผู้ที่คิดขึ้นมา คือ Rohde (1957) เป็นการทำต่อจากการทดสอบความต้องการและความกดดันตามวิธีแบบ TAT ของ Murray โดยต้องการให้คำที่ตอบออกมานั้นสามารถให้คะแนนออกมาได้ การทดสอบประเภทนี้ต้องการให้ผู้ถูกทดสอบเติมคำ หรือลึกลงไปในประโยคให้สมบูรณ์ สำหรับข้อความที่ไม่สมบูรณ์นั้นผู้ทำการทดสอบจะเป็นผู้กำหนดให้ การทดสอบประเภทนี้มักจะได้รับข้อมูลที่นักเรียนเต็มใจให้ และเป็นที่ยกคางหวังว่าประโยคเหล่านั้นจะสะท้อนความปรารถนา ความต้องการ และความกลัวของเด็กออกมา ผลของการทดสอบไม่ได้ขึ้นอยู่กับความแปลความหมายของสิ่งเร้าเท่าไรนัก แต่จะพิจารณาว่า เขาสามารถและเต็มใจที่จะเขียนอะไรได้บ้างในสถานการณ์ที่กำหนดให้ ข้อความที่ให้เติม ได้แก่

ฉันรู้สึกว้า
ถ้าฉันได้ไปตามทางที่ฉันคิดไว้
ผู้หญิง

5. Expressive Techniques

5.1 Drawing

แบบทดสอบที่นิยมใช้คือ Draw-a-Person (D-A-P) ของ Machever แบบทดสอบชนิดนี้เป็นแบบ paper-pencil test คือ ผู้ทดสอบบอกให้ผู้ถูกทดสอบวาดภาพคน ๆ หนึ่ง พอวาดเสร็จก็ให้วาดภาพคนอื่นคนหนึ่งแต่เป็นคนละเพศกับภาพแรก ในขณะที่ผู้ถูกทดสอบกำลังวาดภาพ ผู้ทดสอบก็จะบันทึกว่า เด็กวาดภาพส่วนไหนผิดปกติหรือพลาดออกไป หลังจากวาดจบแล้วผู้ทดสอบอาจซักถามให้เด็กเล่าเรื่องราวของบุคคลที่ได้วาดภาพ การให้คะแนนจะเป็นการให้แบบเป็นคุณภาพมากกว่าเป็นตัวเลข โดยวิเคราะห์จากรูปภาพที่วาด

เช่น เพศชาย หรือหญิง ตำแหน่งที่อยู่บนหน้ากระดาษ คุณลักษณะของเส้น ตำแหน่งมือ เสื้อผ้าที่สวม Background ของภาพ เป็นต้น

5.2 Play technique

เป็นการใช้เทคนิคให้ผู้ถูกทดสอบเล่นหรือแสดงอะไรอย่างหนึ่ง มักจะนำมาใช้ในขบวนการการรักษาและบำบัด ข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบแบบนี้คือ ถือว่า “เด็กสามารถจะแสดงความรู้สึกของเขาออกมาในระหว่างการเล่นหรือเหมือนกับการที่ผู้ใหญ่สามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับด้านอารมณ์ของตนเองได้ดี” โดยปกติแล้ว วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาให้เด็กเล่น เช่น หนังสือ ของเล่น เป็นแต่เพียงสิ่งเร้าที่จะทำให้เด็กแสดงอารมณ์ออกมาเท่านั้น วิธีการนี้มีความยุ่งยากในการแปลความหมายของพฤติกรรมมาก และมักจะเป็นอัตนัย จึงควรระมัดระวังเป็นอย่างดี

ข้อดีของ Projective techniques

1. ผู้ถูกทดสอบไม่ต้องระมัดระวังตัวในการสอบ ทำให้ได้ผลดีกว่าเครื่องมือแบบอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะนั้น ๆ ได้
2. ไม่มีวิธีการวัดอย่างอื่นแทนแบบนี้ได้
3. เป็นการวัดครั้งเดียว แต่สามารถได้คุณลักษณะหลาย ๆ อย่าง

ข้อเสีย

1. ค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นต่ำ ทำให้ไม่แน่ใจในผลของการทดสอบที่ได้รับ
2. การให้คะแนนและการตีความหมายไม่ต้องเป็นปรนัย
3. แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบทางด้านจิตวิทยา ถ้าผู้ทดสอบไม่มีความรู้และขาดการฝึกฝน การใช้จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง การแปลคะแนนก็ทำได้ยุ่งยากมาก

จากข้อบกพร่องทั้ง 3 ประการ จึงเห็นได้ว่าการใช้กลวิธีนี้เป็นไปในวงจำกัดมาก ต้องอาศัยผู้ชำนาญอย่างแท้จริงจึงจะแปลผลได้ถูกต้อง ดังนั้น จึงไม่ค่อยนำมาใช้ในการแนะแนวมากนัก แต่กลวิธีนี้ก็เป็นการรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่งที่จะได้ผลออกมาอย่างมีค่ายิ่ง

กิจกรรม

ให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะของแบบทดสอบที่ใช้กลวิธีให้บุคคลระบายความในใจ จากหนังสือจิตวิทยาคลินิก หรือจากห้องสมุดทางด้านจิตวิทยา

แหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

วิจิตพาณี เจริญขวัญ การทดสอบทางจิตวิทยา (PC 303), กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2532 หน้า 235-267

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. จงอธิบายความหมายของการใช้กลวิธีให้บุคคลระบายความในใจ
2. จงอธิบายแนวการแปลความหมายของ Rorschach Inkblot
3. แบบทดสอบ T.A.T. มีแนวในการแปลความหมายข้อมูลอย่างไร
4. Verbal Techniques ใช้วิธีการทดสอบอย่างไรบ้าง จงอธิบาย
5. การใช้ Expressive Techniques ควรนำมาใช้ในกรณีใดบ้าง จงอธิบาย